

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek. Velja za celo leto 30 lit. za pol leta 15 lit., za tri mesece 7 lit. 50 stot., za en mesec 2 lit. 80 stot. Naročila se sprejemajo vsak dan, a naroča naj se tako, da poteče rok naročbe ob koncu meseca. — Posamezna številka 20 stot. — Uredništvo in uprava: Trst, via delle Zudeche št. 3. Telefon 19-50 in 588. — Dopisi naj se pošljejo na uredništvo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo; rokopi si se ne vračajo. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone 67 mm. Finančni oglasi po 1 liro; osmrtnice, zahvale, poslanice, vabila po 80 stot.; trgovski in obrtniški oglasi po 60 stot. — Plača se naprej. — Oglase sprejema Inzeratni oddelček „Dela“.

V Trstu, v ponedeljek 12. julija 1920

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULIJSKI BENEČIJI

Leto I. - Štev. 24.

Karel Radek:

Internacionalni položaj in drugi kongres tretje internacionale

Drugi kongres komunistične internacionale se zbere te dni pod kaj različnimi pogoji negoli so bili dani ob njenem ustanovitvenem kongresu. Ko je bil sklican prvi kongres, je bila bodočnost Sovjetske Rusije zavita v neprodurjeno meglo. Zmagoviti ententni imperijalizem je prišel s svojimi prvimi naskoki proti sovjetski državi, z vzhoda se je bližal Kolčak s svojo vojsko, na jugu je Denikin organiziral pohod in beltiške države so nameroval nastopiti v eni sovražni fronti. Niti ni bilo izključeno da ententa nahajša premagano kapitalistično Nemčijo, da vrže svoje protirevolucionarne vojske proti ognjišču svetovne revolucije. Komunistično gibanje na zapadu je bilo jedva v povojih, in težko je bilo predvideti jeli se bo razvilo v revolucionarno gibanje ljudskih mas, ali pa splahnelo. Jedro vprašanja je bilo: Ali se bo zmagoviti kapitalistični kamariji posrečilo vzpostaviti svetovno gospodarstvo? Če bi se ji bilo posrečilo to nadlodelsko podjetje, tedaj bi ostalo mednarodno komunistično gibanje — vsaj do prihodnje gospodarske krize, ki bi jo izval brez dvoma kapitalizem — le agitacijsko gibanje in propagando, in bi gotovo ne moglo misliti na zavzetje vlasti. Ali tekom minulih 16ih mesecev smo dobili odgovore na vsa vprašanja, ki so se nam urinjavala, ko smo ustanavljali Tretjo Internacionalno komunistov.

Na glavno vprašanje, jeli stojimo pred vzpostavitvijo kapitalističnega gospodarstva odgovorimo danes lahko z odločnim: Ne!

Kapitalizem zmagovitih držav se še do danes ni posrečilo započeti vsaj s pripravilniškim delom, da razvije svoje gospodarstvo v novih smereh. Odpovedati bi se bili morali razdeljanju osrednje Evrope in vzhodne, ker drugače je vsak pokizus reorganizirati svetovno gospodarstvo lažov. Ker pa so razdeljali orjaška tržišča in ogromne vire surovin, so s tem istočasno razdelili lastno gospodarstvo. Vsi pokizusi, da najdejo kakoršni si bode rešitev vprašanja javnih dolgov, imajo isti uspeh, kakor bi hotel človek najti kamen modrijanov. V najboljšem slučaju se zaveznikom posreči dobiti od Amerike predujem na to, kar bo Nemčija morala plačati. Ničte pa se niti ne loti vprašanja, odkod bo Nemčija vzela sredstva, da nasiti zaveznike, ne da bi sama poginila lakote.

Polpolni nered mednarodne valute, ki razvaja gospodarske stike med državami, onemogoči tudi obubožanim državam, da bi si v inozemstvu nakupile potrebnih surovin. Na ta način je onemogočeno tudi še nedotaknjenim kapitalističnim gospodarstvom, da razširijo lastno proizvodnjo, in se tako nahajajo pred neizogibnimi, orjaškimi gospodarskimi krizami. Pod temi pogoji je res možno, da tu ali tam v kapitalističnem svetu vzcvetijo za trenutek lepa cvetka, ki jo splošno gnjenje brani. Vendar ni možno v nobenem slučaju govoriti o novi postopni organizaciji v splošnem smislu.

Rastjoči proces gospodarskega razpada hoteli roko v roki s komunističnim polomom vseh naš zaveznikov, da bi kdaj udeležili mir na podlagi skupnega narčja. Ni bilo možno ustvariti skupen kapitalističen trust, ki bi omejeval območja kapitalističnih velesil na podlagi medsebojnega sporazuma. Zavezniki so v odprtem sporu med sabo. Ta spor je prispel že do točke, da Italijani in Francozi prodajajo Turkom orožje proti Angliji. V skrajnem vzhodu se zavzame Angleska za Japonsko proti ameriškim Zjedinjenim državam. Gospodarski razpad poraja med delavci vsega sveta dnevne stavke, in gibanje v kolonijah se od dne do dne bolj grozeče izraža. V Evropi in Ameriki so stavke na dnevnem redu, ki zadovoljuje vedno ostrejšo obliko; na Irskem so Angleži primorani zidati si trdnjave, da obvladajo še otok; revolucionarno gibanje v Indiji in v Egiptu narašča in nima več nacionalnega značaja, temveč bolj in bolj okrepuje krilo zavednih, revolucionarnih delavcev; narodno revolucionarni pokret bližnjega vzhoda, zmagovita vojna Sovjetske Rusije... vse to rine zaveznike v obupno stališče; meče jih dan za dnem iz kota v kot.

Ustanovni kongres komunistične internacionale je bil sklican ob času, ko so obdajale Rusijo krog in krog žične ograje in je bila blokada odrezala od ostalega sveta. V hipu, ko sklicujemo drugi kongres Tretje internacionale inamo že svoje zakonite zastopnike v Berlinu, v Kodanju, v Londonu, in delegati angleških, francoskih in italijanskih delavcev so naš ljubi gostje v Rusiji. V istem času hujšajo zavezniki proti nam svojega zadnjega psa varuha — Poljsko belih gard. S tem dokazujejo, da so popolnoma izgubili zadnje trohe razumnosti in da niso več v stanu udeležiti srečanja dobre politike. To pomeni, da so ob robu prepada, ker se v najbližji bližini mednarodnega sunka buržoazije cepi, osiljuje ter medsebojno napada, medtem ko se v revolucionarnem taboru ustvarjajo in okrepujeta skupna volja in skupna politična direktiva ter se lijejo mase v en lik.

Tako se sklicuje drugi kongres Tretje internacionale v hipu, ko je položaj dobro razjasnen ter so dani taki pogoji, da bi le neozdravljivo sanjale mogoč upati v zopetno uveljavljanje kapitalizma; v ta kem hipu, ko najbolj razumni sloji buržoazne družbe se plamenčim zanimanjem gledajo na komunizem, v nadi, da bo on rešil svet pogina in splošnega podivjanja.

Ustanovni kongres komunistične internacionale, sklican ob času, ko je zmagoviti svetovni kapitalizem korakal k napadu na skalo komunistične revolucije, je bil bojni krič skrajne straže mednarodnega proletarijata, ki se je nahajal v sila težkem in ogroženem položaju. Bojni krič je bil to, ki je moral daleč, daleč odmevati med vrstami bratske vojske zapadno evropskega proletarijata. Bojni krič je bil, vržen v svet brez vsake gotovosti, da bo našel odmeva. Drugi kongres Tretje internacionale pa je sklican v trenutku, ko se more brez drugega reči, da svetovne revolucije ne bo nihče zaustavil. Tako znatna uverjenost in razširjenost komunistične internacionale hkrati tudi popoln polom druge internacionale.

Februarja lanskega leta so se v Bernu zbrali gospodje oportunisti Druge internacionale. Pred tem rabeljskim sodiščem nemškega proletarijata, izdajal-

skim sodiščem angleških in francoskih delavcev, so dišem zavezniki avstrijskih antisemitov, s katerimi so za isto mizo sedeli nemški neodvisni ter francoski in angleški, pred tem sodiščem so nas hoteli ruski manjševski z Akseldrom na čelu staviti v obtoženo stanje, nas rusko komunistično stranko ter ovijsko vlado. Danes so zapustili to Drugo Internacionalno kakor bolnišnico okuženecv enosti nemški neodvisni, francoski longuetisti, neodvisna delavska stranka v Angliji, da celo avstrijski manjševski in oportunisti so se nam priključili. V stari Internacionalni pa so ostali Noske, Henderson in Branting. Kongres se ne sklicuje samo v hipu ostrejšega mednarodnega revolucionarnega položaja, t. j. v hipu, ko na vsem svetu ni videti drugega izhoda, negoli je mednarodno naraščevanje revolucionarne borbe; sklicuje se tudi v svoji lastnosti kot zakonit predstavitelj vedno bolj naraščajočih čet

mednarodnega, razredno zavednega delavstva, ki tvori orjaško organizacijo, ki že danes duševno vodi socialno revolucijo in jo bo jutri dejansveno vodil. Radi vsega tega se drugi kongres komunistične internacionale ne bo smel omejiti na razne formule, ali na naloge, da le vobče pokaže delavstvu smer novih poti. Ne; pokazati bo moral proletarijatu v konkretni in točni obliki smernice, po katerih pride zapadno evropski proletarijat do spasenja. Drugi kongres bo moral točno naznaniti smernice v dosegu proletarske diktature. S tem bo začrtal demarkacijsko črto med komunisti in drugimi vmesnimi revolucionarnimi elementi, rojenimi v največji krizi kapitalizma, ki se prikazujejo kot spremeljalci komunizma, a niso drugače negoli nepopoln izraz revolucionarnih težej delavskega razreda, izraz, ki se bo moral umakniti komunizmu, ki je edini preizkušen voditelj mednarodne revolucije.

Poljska tragedija

Rusi napredujejo hitro. - Tepena poljska vojska v razsulu. - Minsk opustošen in Vilna evakuirana. - Dvinsk zaseden. - Varšavo zapušta prebivalstvo. - Ruske prednje straže v Lovu. - Poljska vlada izgubila glavo. Italija bo posredovala?

Dvignil je zločinski roko nad brata, in ker je bil brat bežen in obdan od sovražnikov, menil je v svoji oholosti, da ga stre v prah. V svoji prežnostni divgiji je divji krič zmagoslavo, ki je ob prvem napadu zagledal rdečo bratstvo kri. Ali ta kri, prelita iz pohlepnosti po bratovi zemlji, je vplila po masčevanju. In masčevanje je prišlo, naglo, strahovito masčevanje.

In tako gledamo sedaj, kako se na okrvavljeni poljski zemlji doigrava poljska tragedija. Ze tri leta blokirana Rusija s svojimi slabimi prometnimi sredstvi, s svojimi sestradanimi, bosimi vojaki zmejuje, zmaguje kot je nekoč republikanski general Napoleon zmagoval s svojimi bosimi republikanskimi četami. V nemem občudovanju stojimo pred to veličastno sliko in v srcu se nam dviguje zavest, da mora biti krasna ona ideja, za katero se bijejo divne rdeče čete, ker kljub vsem neprilikam na vsej črti odločilno zmagujejo.

V naslednjem podamo brzojavke, ki jasno govorijo o poljskem polomu.

LONDON, 9. — „Times“ poroča iz Varšave: Poljska vojska je dobila nalogo, da se na vsej fronti umakne v nove postojanke. Vseled tega umika je mesto Minsk prepusteno sovražnikom. Rdeče čete so zavzele Robne, kjer bi bile skoro ujele generala Kartona, angleškega vojaškega atašea.

BERLIN, 9. — „Deutsche Allg. Zeitung“ poroča iz zanesljivega poljskega vira, da je poljska fronta od Pripeta do Karpatov popolnoma prebita. Tudi na vzhodni fronti so Poljaki začeli z umikom. Berlinski vplivni krogi smatrajo položaj Poljske obupen.

LONDON, 9. — Po vseh iz Varšave sili napredovanje boljševikov na severni fronti Poljske, da se umaknejo brzojke od neledane nemške črte. Istočasno pa novo napredovanje boljševiške komencije na južni fronti sili Poljske, da se umaknejo tudi iz postojank, ki so jih zavzeli prejšnji teden. Kako hitro napredujejo boljševiške čete pričuje slučaj, da se je angleški mornariški atašea gen. Wright jedva v pravem času rešil iz Rovna. Gnanata je zadel njegov avto, ki je bil zadnji odšel iz mesta.

Pilsudski je izdal nov proglas za nabiranje prostovoljcev. Vseučilniški dijaki in dijaki tehnik so se vsi prostovoljno javili; šole so se zaprle. V zbornici nadaljuje razprava o predlogu ovladatišne stranke glede takojšnjih mirovnih pogajanj. Brzojavke iz Moskve poročajo, da so ljudski komisariji odklonili Cicerinove mirovne namene. Zahteva se nadaljevanje vojne do zasedbe Varšave.

BERLIN, 9. — Vesti iz Varšave poročajo, da postaja položaj od dne do dne obupnejši. Semkaj prebežajo iz Varšave begunci plemenitstih in bogatih rodbin, ki hočejo uiti gotovi katastrofi. Njihove izjave potrjujejo vesti o bližnjem preobratu v Poljski! Poljska vojska je ob robu razpada. Manjka ji že municija in aeroplani, ki ne prihajajo v Poljsko radi protitarskega bojaota socijalistov raznih dežel. Tako poljska vojska kmalu ne bo mogla postaviti se Rusom v bran.

Rusi razpolagajo že z močnimi silami, ki bodo napadle Varšavo. Zadnje upanje poljske vlade je, da bo Rusija morda sprejela mirovno ponudbo.

Rusija pa, ki je bila že enkrat prevencija, danes kot zmagovalka gotovo teče pomenje ne bo sprejela brez jamstva. Tročki hoče popolen poraz poljskega imperijalizma in nameruje skloniti mir z boljševiško Poljsko, ki ni niti tako daleč. Tukaj se te vesti sprejemajo z zadovoljstvom, ker s sedanjo Poljsko nihče ne simpatizira.

V Berlinu se sploh obtožuje ententa, da je s svojo politiko škvala Poljsko na napad na Rusijo. Položaj se bo še bolj zamotal, ako bi ententa zahtevala od Nemčije (kakor se govori), da dovoli prost prehod ententnih čet in vojnega materiala na Poljsko.

Nemčija bi v tem slučaju tako zahtevno enostavno odločno odbila.

BERLIN, 9. — „Vossische Zeitung“ poroča iz Varšave: Poljski ministri predsednik Grabski je odpotoval v Spa, da poroča po nalogu narodnega obrambnega sveta o obupnem položaju Poljske, ki se ne more več braniti proti boljševiškem napredovanju — radi razpada svoje vojske. Italija se je baje ponudila, da posreduje med Poljsko in Rusijo. Poljska odlaš s sprejetjem te ponudbe, ker čaka kaj bo Grabski odpravil v Spaju. Socijalistična skupina je hotela včeraj predložiti predlog o miru z Rusijo; po posvetovanju z ministrom vnanih zadev Zapichijem je predlog odlegla.

(Čudno se obnašajo ti naši — „sodrugje“ v Varšavi. Opomba uredništva.)

PRAGA, 10. — „Tribuna“ naznanja položaj poljske vojske kot obupen. Na severni fronti dezertirajo pelki. Begunci, ki prihajajo iz Poljske v Gorenjo Slovenijo donajajo vznemirjave vesti o razsulu poljske

armade. — Min. predsednik Grabski je odpotoval v Spa po pomoč. Sporoča se, da so včeraj prednje straže ruskih čet vkorakale v predmestje Lvova. — Poljaki so evakuirali Vilno ter jo utrdili za brambo.

BERLIN, 9. — „Frankfurter Zeitung“ poroča: Sovjetska vlada je sklenila uničiti imperijalistično Poljsko, ki je brez vsakega vzroka ter samo iz hlapčevstva do Anglije napadla Rusijo. V Moskvi vlada globoko zaupanje v stvar; zaupa se pa ne samo v revolucionarno propagando, temveč še bolj v rdečo armado.

V nemških političnih krogih se skrbno zasleduje razvoj dogodkov. Če ostane Poljska osamljena, bo težko zaustaviti zmagovito prodiranje ruske vojske.

Tudi eventualna ofenziva generala Wrangela, bi malo izdala, ker je 600 km oddaljen od bojišča.

Jeli bo ententa prišločla Poljski na pomoč? Odprta ji je pot preko Gdanskga, ali angleški mornari hočejo prevažati ne čet ne municije za vojno proti Ruski. Možno je, da se bo povprašalo Nemčijo, da dovoli prevoz čet in municije preko svojega ozemlja, oziroma bo to ententa enostavno zahtevala od Nemčije. Nemčija pa mora sedaj misliti le na mir in ne drugo. Sicer pa nemško revolucionarno delavstvo gotovo ne bo dovolilo, da bi nemška zemlja postala torišče za pohod proti Sovjetski Rusiji.

(Op. ured.: Z druge strani pa se penjuje zopet vest, ki smo jo že sporočili, da je ruski reakcionarni general Guček nabral vojsko 60.000 mož v bližini Krasnojarska v Vzhodni Pruski. Baje hoče marširati preko Letseke in Litvinske v — Patrograd in Moskvo! Ali nemškav lada teh čet ne vidi?)

DUNAJ, 9. — General Korzer dokazuje v nekem članku, kako se je Poljska hudo zaračunala: Junija meseca je imela Poljska 600.000 mož pod orožjem. To je bila vsekaror prešibka armada, da bi mogla držati orjaško fronto ob „zgodovinski“ meji Poljske iz leta 1772. Zato ni nič čudnega, da se je morala umakniti. Izpraznjenje Ukrajine je pač bridko vojaško in politično razočaranje za mlado Poljsko republiko, ki je menila, da je prišel čas zasesti ozemlje do onih „zgodovinskih“ mej. Poljska je svoje moči precejevala in sedanja kritični položaj gotovo ne bo umaknil notranje politične krize. Dohod boljševiške vojske v vzhodno Galicijo, ko opozoril Evropo na položaj na vzhodu in osebno na oni v jugovzhodu, kjer se pripravljajo težki dogodki.

DUNAJ, 10. — „Neue Freie Presse“ poroča iz Varšave, da se je v dveh dneh prijavilo 300.000 prostovoljcev vseh strank. Socijalistična stranka je sklenila pozvati ves zapadni proletarijat naj deluje za sklep splošnega mira. Haller, ki organizira prostovoljno vojsko, se je posvetoval skozi tri ure s francoskim generalom Henryem. Govori se, da se je določil minimum pomoči, ki jo mora ententa nuditi Poljakom, da prepreči polom. Zdi se, da se bo ta podpora omejila za sedaj na dobavo orožja in municije za armado prostovoljcev. Neki proglaš kliče pod orožje častnike razredov 1870—1878.

SPA, 10. — Včeraj zvečer je dospel v roke angleške delegacije boljševiški dokument, ki zatrjuje, da ruska vlada sprejema vse angleške pogoje. Na podlagi tega dokumenta je možna razprava o miru z Rusijo v Spaju.

Istočasno pa je na konferenci prisotna poljska delegacija podvela korake pri Lloyd Georgeju, da bi se orožje in municija, nemške demobilizacije izročila Poljski, da se ubrani boljševikov. Lloyd George je vprašanje predložil najvišjemu svetu, ki pa je prošnjo baje odbil.

PARIZ, 10. — Agencija Havas poroča iz Spa: Danes pred sejo konferencie se je sestel najvišji svet, da razpravlja o rusko-poljskih zadevah. Težaven položaj Poljske, ki ga je povzročilo prebitje Berezinske fronte, kar ima za posledico, da korakajo rdeče čete proti Lovu, kjer so zasedle že predmestja, je vzbudil resne skrbni na medzavezniški konferenci, ki skuša najti odponoči.

RIM, 10. — „Giornale d'Italia“ potrja vest, da nameruje Italija ponuditi posredovanje med Rusijo in Poljsko, katere baje sprejema načelo samodiščbe narodov pri določitvi svojih vzhodnih mej. (Kaj pa „zgodovinske“ meje iz leta — 1772? — Op. ured.)

ZADNJE VESTI

DUNAJ, 11. — Litvinska brzojavna agencija sporoča iz Kovna, da Poljaki izpraznjujejo po njih zasedene litvinske pokrajine. — Vilna je izpraznjena. Litvinske čete so včeraj zvečer prišle do 12 km pred Vilno. Ruske prednje straže so pri Svecijemih.

DUNAJ, 11. — Iz Revala poročajo, da so boljševiške čete prikorakale južno Dvinsk do letonske meje (ter odrezale zveze med letonsko fronto in Litvinsko. Boljševiki so litvinsko vlado prosili za do-

voljenje, da smejo iti preko njenega ozemlja proti Poljski. Letonci so opustili Dvinsk, ki so ga zasedli Rusi.

(Opomba: Vilna je veliko mesto, ki ga je ententa odtrgala samovoljno od Litvinske in priklopila Poljski.)

IZ SOVJETSKE RUSIJE

Leninove proroške besede se izpolnjujejo. Poljska pada v prah. Dejal je Lenin kratko pred poljskim pohodom: „Če nas Poljska napade, se bo Rusija branila. Še enkrat opominjamo Poljsko naj ne žali sovjetske ljudovlade. Ali če nas bo kljub temu hotela napasti, sprejela bo tak udarec, da se ne bo nikoli več dvignila.“

Prorokovanje se uresničuje. Vojska nove, blesteče civilizacije koraka nevdržno, zmagovito.

Vsled vojnih uspehov na poljskem bojišču se je stalše Sovjetske Rusije zelo utrdilo. Poleg trga pa razvoj dogodkov v Perziji in v orientu močno učinkujejo na angleške politične kroge. Ob odhodu Krasina iz Londona se je govorilo, da se je njegova misija ponesrečila baš zato, ker Anglija zahteva da se Rusija popolnoma odtegne iz Perzije in iz Orijenta. Zdi se pa, da vest o popolnem prekinjenju angleško ruskih pogajanj ne odgovarja resnici, kakor razvidno iz spodaj objavljenih brzojavnih vesti.

„Times“ sama priznava, da se Leninova vlada v notranjosti dežele zelo utrjuje, tako da so se ruski intelektualci že odločili za sodelovanje s sovjetsko vlado. Angleška vlada stoji tedaj naproti državi, ki k pogajanjem prinaša veliko moralno in vojaško silo. Vprašanje je, kdo izmed obeh pogajajočih je v resnici močnejši. Gotovo je, da vidi Rusija svojo korist v sporazumu z Anglijo, ali tudi Anglija čuti potrebo sporazuma se z Rusijo. Glede pogajanj med obema imamo te vesti:

London 10. — Ljudski komisar za vnanje zadeve Cicerin je sporočil potom radiobrojavke lordu Curzonu, da se sovjetska vlada sklada z angleško vlado glede bližnjega sklepa miru. Sovjetska vlada sprejema načela navedena v spomenici, ki jo je 1. julija angleška vlada izročila Krasinu. Ta načela bodo podlaga pogodbe med obema državama. Ruska vlada upa, da bo možno započeti takoj s pogajanjem. Sovjetska vlada pristane na angl. predlog, naj se pogodba med Rusijo in Anglijo smatra kot premirno pogodbo ter se pridružuje angl. vladi v želji, da bodi to premirje prehod k pravemu miru. Sovjetska vlada protestira proti neopravičeni obdolžbi o sovražnosti Rusije proti Angliji ter ponavlja svojo izjavo, da si ne želi drugega negoi mir. Če se mir že vedno ni dosegel, bilo je krivo pomanjkanje miroljubnih namenov nasprotne stranke.

List „Socialdemokraten“ poroča, da bo mesto Krasina šel v London sam Cicerin, da na Italije pogajanja z entento. Pogajanja med Rusijo in Anglijo bodo imela oficijalen značaj ter svrha, da se sklene ne le gospodarski temveč tudi politični mir.

Milan 10. — „Corriere della Sera“ dobiva sledečo vest iz Londona: Angleška vlada je sprejela od Cicerina brzojavko, s katero sprejema vse pogoje Lloyd Georgeve za povzetje trgovskega pogajanja. Pogoji so: 1. boljševiki se odrečejo vsake propagande potom svojih trgovskih agentov in drugih oseb, 2. vrnejo vse angleške vojne ujetnike, 3. ne napadejo neruških držav na vzhodu, v Aziji, ter zapuste Perzijo, 4. pripoznajo veljavnost storjenih dolgov, toli za plačilo blaga, kupljenega od oseb, ki bi vajo na Ruskem, kolikor narejenih potom investiranja glavnice strani vseh zaveznikov v ruska podjetja.

Dunaj 10. — Iz Moskve prihaja vest, da je Cicerin protestiral pri ententnih vladah glede otokov Aland, ki še vedno pripadajo ruski ljudovladi. Ljudovlada ne priznava nobene določbe z ozirom na te otoke, ako pri tej ni sama udeležena.

London 10. — Male boljševiške čete, prihajajoče iz Enselija, so se izkrcale na več tokah perzijske obale kaspiskega morja.

Italijanska zbornica

Dva tedna je trajala razprava o vladnem poročilu, 9. t. m. smo vendarle čuli Giolittijev odgovor, ki je bil toli pričakovan. Odgovor je bila enostavna ponovitev tega, kar je Giolitti pred dvema tednoma izjavil. Govoril je kratko in razočaral vse pričakovanja. Danes po anekdotičnih dogodkih in med sestankom v Spa je vsakdo pričakoval kaj več. Mož je star in možgani so pač že obrabljeni. Izkazal se je zopet zakrknjenega reakcionarca, ki brani buržoazne koristi. Glede Albanije je ponovil, da hoče vlada popolno neodvisnost iste. Z ozirom na Jugoslavijo izjavlja, da je prepričan, da pride med obema državama do sporazuma. Glede Reke pa je podal izjavo, da hoče imeti vlada prsto roko. Vendar vlada zasleduje mirovno politiko. Dalje priznava, da predlagati finančni načrti gotovo ne bodo zadostovali, da se bilanca ustali. Vlada bo predlagala še druge načrte, da zabrani finančni polom držve. Izdatke za vojsko bo vlada znižala čimprej s popolno demobilizacijo. Kraljevske garde (policijske) ne misli odsvoliti, ker bi moral potem ustanoviti novo silno gardo. (Ugovori s strani socijalistov) Sicer pa bodo socijalisti, ko pridejo do vlade, tudi ustanavljali rdeče garde. (Socijali ploskajo.) Vlada pospešuje pretvorbo dinarjev in mednih delavcev v zadruznike, pri čemer se bo samoočisti izločila borba med delavci in delojemalci. Nato izjavlja: „Dvigati je treba ugled države, in ne sme se zamenjati država za to, ki je le sluga države. Naj se tudi sprejmejo vsi ukrepi vladna oblika, ugled države bo to, kar jo krepi. Država mora biti dovolj močna, da jo ne bo notranjim (!) sovražnikom. (Narčni aplavsi.)“ Glede Op. ured.) Proizvajanje se bo povečalo, je podla na tretjino vrednosti. Vse, kar se proizvaja, da dvigne državo, tudi opozorilo, da stranke, t. j. socijalisti!

Po govoru Giolittija predlaga Cicerin zaupnico sledečega besedila: „Zbornica odobruje izjave vlade.“

Geslo današnjega proletarijata bodi: Boj proti vojnim pustolovščinam, boj proti ogrski reakciji, pomoč sovjetski ljudovladi!

Slede izjave posameznih zborniških skupin glede glasovanja o zaupnici. Značilno je, da se skupina »bojevnikov« (kombatentov) izjavi proti vladi, ki ni izpolnila obljub, podanih ljudstvu med vojno.

V imenu socijalistične skupine govori odri. Modigliani. Izrazi takoj opozicijo proti vladi. Poziv vlade na skupno delovanje ne najde odmeva pri nas, ker Giolittijeva vlada ne odgovarja niti najmanjšim proletarskim zahtevam. Osebito opozarja na pomanjkljivost Giolittijevih finančnih odredb. Kapitaliste hoče vlada čuvati, v tem se vidi malo resnosti vlade, ki bo na ta način kmalu brez sredstev za najnujnejše potrebe. Tudi vnanja politika ne zadovoljuje socijaliste, niti način njene izvedbe. Označa pravilno nezmožnost vlade na gospodarskem polju, njeno nezmožnost dvigniti državo in njeno slepoto v vnanji politiki. Edina rešitev iz vseh teh zaga je, da prevzame delavski razred oblast v svoje roke ter jo izvršuje v obliki proletarske ljudovlade. Ostro in jasno izjavo našega sodruga je pozdravilo gromovito ploskanje.

Sledi glasovanje o predlogu Colosima. Glasuje 411 poslancev: 264 za in 146 proti. Giolittijeva vlada je sprejela zaupnico s 111% ovi večine. Nato se glasuje o resolucijah. Rešod „a Riboldi (glej „Dela“ št. 20) pade s 116 glasov v proti 228. (Šlo je za samoodlobo narodov, predlagano po socijalisti!) Tudi predlog poslanca Rossija o obšerni amnestiji je padel. Salvemini pa je svoj predlog o povzpetju pogajanj z jugoslovensko vlado, glede jadranskega morja odtegnil.

Seja dne 10. julija.

V seji se je razpravljalo slučaj poslanca Mislan, katerega izročitev zahteva sodšče, ker je dezertiral svojčas iz italijanske armade. Misiano je socijalist, ki je pred vojno napovedal in tudi za njo vrtil propagando proti vojni. Potrjen k vojakom je bil radi tega izpostavljen raznim šikanam in je dezertiral v Svico. Ni pa storil tega iz strahopetnosti, ker je ob nemškem polomu bil v Berlinu in se boril ob strani Spartakovcev po berlinskih ulicah.

O njegovi izročitvi se glasuje poimensko. Prisotnih je bilo 235 po-lancev, vzdržali so se glasovanja 27, za izročitev je gla ovalo 137, proti nji samo 70.

IZ STRANJE

Odbor trž. socijalistične sekcije je imel te dni sejo, na kat si se je med drugim sklenilo započeti z nabiranjem prostovoljnih darov za naše politično preganjanje sodruga, katerih že lepo število eči po zaporih.

Dalje je odbor v oigled, da se v zadnjem času vrše odgoni preko meje številnih naših delavcev, ki niso pristojni v kakšni občini v Jul. Benečiji, pošal ob njuno poročilo soc. poslanski skupni v Rim, da njuno posredujejo pri vlad. Ti delavci, ki že dolgo ča a bivajo v Trstu in imajo tudi svoje družine tukaj s i ganjjo na podlagi anonimnih ovadeb, češ, da delajo boljševiško propagando. Niti se jim ne dovoljuje, da bi se vsaj branili obtožbe, izganjajo se kar eno tavno iz Italije.

Slednjič je sklenil odbor, da za petek 16. t. m. skliče strankin zbor. Na dnevnem redu je odstop odbora ter volitev odseka za izbiro novega odbora ter druge važne točke.

Konferenca v Spa

Nemčija je torej podpisala prvi protokol, t. j. protokol, ki govori o razorožitvi Nemčije. Pogoji zaveznikov so trdi, in sicer: 1. razorožitev redarstva, gard in prebivalstva, 2. izdati mora Nemčija proglas, ki zahteva, da civilno prebivalstvo odda vse orožje, ki ga hrani, 3. odpravi mora vojaško obveznost, zato pa sme vzdrževati do 1. oktobra državno brambo (Reichswehr) 150.000 mož, ki se potem zmanjša na 100.000 mož, 4. izročiti mora vse nedovoljeni vojni material zaveznikom, ki ga bodo uničili, 5. zajamčiti mora izvršitev mornariških klavzul.

Ako tega ne izvrši do 1. i. 1921. smejo zasesti zavezniki Ruhrsko kotlino, ali katerosibodi nemško pokrajino.

Nemci so protestirali in — podpisali. Hudo plačuje nemško ljudstvo imperijalizem svojih bivših voditeljev. Ravno tako hudo se bo ob svojem času moral pokoriti vsak imperijalizem!

Vesti iz Jugoslavije.

Belgrad 10. — Včeraj ob 19 je po seji narodne skupščine izbruhnil v zborniški palači velik požar, ki je hudo poškodoval palačo in njeno opravo. Prihiteli so ognjegasci in vojak, ki se jim je po triurnem delu posrečilo omejit požar. Poslopie pa je sicer kadečja se razvalna. Skupščina bo morala prekiniti s svojim delom.

Ljubljana 10. — „Večerni list“ poroča, da je bil kongres slo. komunistov, ki bi se moral vršiti v Vukovinu, odgođen na nedoločen č. s.

Ljubljana 10. — Aproxizacijsko ministrstvo je prepovedalo prodajo pridelkov nove žetve. Vse je sklenjene kupno prodajne pogodbe so razveljavljene. Domače žito se pred 1. julijem ne sme prodajati, turšica ne pred 1. oktobrom.

Rdeči utrinki

Biti delavec, ni nobena sramota. Sužen j biti, to je sramota!

Delavstvo se mora izobraževati, ker bo potrebovalo svojo inteligenco; mora agitirati, ker bo potrebovalo vse svoje navdušenje, se mora organizirati, ker bo potrebovalo vso svojo moč.

»Kdor ne dela naj tudi ne je«. To niso besede, ki se

Domuči vestnik

Naročnikom, ki jim je zapadla naročilna, smo prejšnji petek poslali pošto polnožico, s katero morejo pri vsakem poštnem uradu obnoviti naročilno. Poslali smo položnico tudi onim, ki smo jim na njihovo objubo naročili se na list pošiljati „Delo“.

Prosimo prve in druge, da nam dotične zneske čimprej vpošljejo, ker bi bili sicer primorani ustaviti jim list. Upravništvo.

OKRAJNA UČIT. KONFERENCA TRZASKEGA SLOV. UČITELSTVA.

Dne 9. t. m. se je vršila v šol. poslopiju pri sv. Ivanu c. konferenca vsega trzaskega slov. učitelstva, ki je pokazala, kako naše učiteljstvo resno pojmi svoj poklic in kako se zaveda svojih stanovskih dolžnosti. Točke, o katerih se je razpravljalo, imajo nekatere pomen tudi za javnost, zato hočemo o konferenci kratko poročati.

Otvoril je konferenco okr. šol. nadzornik Craizer, ki v hrvaškem jeziku pozdravi zbrano učiteljstvo ter prisotnega šol. asessorja Du. Bana ter imenuje svoje ga namestnika v predsedstvu konference učit. Antona Grneca, ki je v naslednjem tudi vodil konferenco. Za zapisničarja določi nadzornik učit. Vojteha Stubla in učit. Anico Svagelj. Izvoli se nato stalni konferenčni odbor, sestavljen iz sledečih učiteljev: Krasčević Ivan, Sabadin Ivanka, Fonda Franc, Gorkič Josip, Čok Marija.

Nato poroča učit. Caharija o preuredbi šole, kjer naj se vrši č. le možno neposredni pouk. Ljud. šole naj se postopno razvijajo do osemrazredne in naj se potem višji razredi preobrazijo v meštanske šole, vse v smislu okrožnice gen. civ. komisarijata z dne 9. maja 1920. V debato posejajo učitelji Kosič, Bukovec, Samec, Sabadin, Gruntar, Vek, Kleinmayr in Čok Andrej, vodja C. M. šole, ki pri tej priliki zahvali nadz. Craizerja, ki mu je pri otvoritvi te šole šel uspešno na roko. Caharijev referat in tozadevni predlogi so sprejeti.

Nato poroča učit. F. Kleinmayr o splošnem učnem načrtu za ljudske šole. V temeljito zasnovanem referatu pokaže vse pomanjljivosti tozadevnega uradnega načrta ter nasvetuje odponočne. Zahteva, da pri sestavi učnih načrtov sodelujejo šol. oblasti z učitelstvom, a da se upoštevajo tudi želje delavskega in kmetijskega ljudstva, v kolikor so te želje napredne in niso v oviro šolstvu. Predlaga sestavo novih učnih načrtov potom posebnega odseka.

Debate se udeležijo Gruntar, Gerbec in Bukovec. Dogodi se mal incident, v kolikor namreč Bukovec ne odobruje izjave referenta, ki poudarja uместnost, da je veronauk postal neobvezen predmet ljudsko-školskega pouka, in v kolikor referent odločno vstraja na svojem stališču, češ, v svobodni državi naj vlada svoboda vesti.

Kleinmayrov referat in tozadevni predlogi so nato soglasno sprejeti in izvoli se odsek za prenosov. ozir. sestavo učnih načrtov. V odseku so: Kleinmayr, Caharija, Gerbec, Čok Marija, Čok Antonija, Sabadin Ivanka.

Danev poroča nato o delovanju odbora za spiso-vanje novih učnih knjig. Dokler se te knjige ne spisejo, uporabilo se bo predelano izdajo Widrovega prvega berila, Gabersok Razingerjevega drugega berila in Ganglovega tretjega in četrtega berila, ki so vsa že natiskana. Pomozna knjiga za višje razrede bodi, dokler ne dobimo boljše, Banelova »Zgodovina Italije«.

K debati se oglasijo Kosič, Gruntar, Širok Karol, Širok Albert, Kleinmayr.

Nato je poročilo s tozadevnimi predlogi sprejeto. Zagar poroča o novih uradnih tiskovinah. Debate se udeležijo Trobec, Danev, Kosič, Pahor. Referat in predlogi sprejeti.

Štuka Eliza poroča o razbremenjenju šol. razredov, ki naj se dele, ko hitro prekorajči število v razred vpisanih otrok 50. Izjavi se pa proti ustanovitvi diferencialnih razredov, t. j. razredov za »zabite«. Oboje sprejeto.

Pertot Srečka poroča v res krasnem referatu o poslovanju šolskega zdravstva, kakor bi moralo biti, da se očuva telesni razvoj naše dece. Referat je sprejet s splošnim odobravanjem.

Nato se konferenca prekine ter nadaljuje popoldne.

Na popoldanski konferenci poroča Karol Širok o otroških vrstih in zabaviščih. Debate se udeležijo: Čok Andrej, Čok Albert, Danev, Kleinmayr, Trobec, Kosovel, Valentič, Pahor.

Referat s predlogom, da občina čimprej ustanovi slov. utr. vrte in zabavišča je sprejet soglasno.

Gorkič poroča o vzgoji učiteljstva, o učiteljskih, kakor bi morala biti.

V debato posejajo Trobec, Širok K., Samec, Pahor, ki vsi žigosajo škandalozne razmere sedanega učiteljstva v Tolmini. Predlog, naj se glede slov. učiteljstva ustanove iste razmere, ki so vladale l. 1914. pred vojno, se soglasno sprejme.

Čibe Franc poroča o okr. učit. knjižnici in šol. muzeju. Debate se udeležijo: Gruntar, Fonda, Bukovec, Alb. Čok, Kleinmayr, Trobec, Danev.

Sprejme se predlog, da položaj vsak učitelja kot mesečni prispevek za učit. knjižnico 1/2 % svoje mesečne plače, v knjižnični odbor so izvoljeni: Čibe Fr., Širok K., Danev, Hartman, Trobec V., Šežak Frida.

Nato konferenca voli 1 delegata in njega namestnika za učit. deželno konferenco, ki bo septembra meseca v Trstu. Izvoljena sta soglasno: F. Kleinmayr kot delegat, Iv. Danev kot namestnik.

Pri slučajnostih se prekrsejo ter sprejmejo sledeči predlogi: Danev zahteva priznanje študij onih učiteljskihnikov, ki so vsled razmer prisiljeni študirati v inozemstvu.

Danev zahteva naj se vendar enkrat, vsaj do prih. šol. leta, izvrše tako dolgo zavlačena imenovanja.

Birsa zahteva sistemiziranje novih učit. mest, kjer je to potrebno.

Fonda zahteva posebno dotacijo za šolske zbirke učit.

Trobec zahteva znižano vozno ceno za šolske izlete.

Pahor zahteva, naj se definitivno uredi odškodovanje za vse učitelje prizadete v vojni vsled vpoklica k vojski.

Gruntar in Kleinmayr opozarjata na nerazumljivo postopanje nasproti tov. Al. Hreščaku, ki ga kot politično, moralno in stanovsko neomadeževanega tovariša ljubi vs. slov. učiteljstvo. Ako meni šol. oblast, da je katerikoli učitelj kaj zagrešil, naj ga po obstoječih zakonih na podlagi izda disciplinarne preproke kaznuje. Vsako drugačno postopanje pa je nezakonito in nosi pečat preganjanja, proti kateremu odločno protestira vs. učiteljstvo.

Ta protest je bil sprejet od navzočih z burnim odobravanjem.

Tako je bil izčrpan dnevni red. Skleptno je naslovljen učit. Kleinmayr do okr. šol. nadzornika Craizerja nekoliko iskreno občutenih besed, s katerimi ga zahvaljuje v prvi vrsti za popolno svobodo govora, ki je vladala na konferenci od njega predsedovani, ter za veliko zanimanje za naše slov. šolstvo in prospeh učiteljstva, ki ga je nadzornik pokazal že v kratki dobi svojega poslovanja. Želi, da bi tako ostalo in pozivlja navzoče, da v nadzorniku pozdravijo svojega delovnega tovariša z iskrenim živijo. S tem živjeličcem se je konferenca zaključila.

Pogreb žrtve trziske eksplozije. V soboto je bil pogreb delavca Atila Božiglavca, ki je pri eksploziji v trziški ladjedelnici smrtno ponesrečil. Krsto, zavito v rdeč prapor so na ramah nosili tovariši preminulega. V spremstvu so nosili mnogo vencev. Od mrtnišnice pri sv. Justu pa do sv. Jakoba je čakala pogrebe ogromna množica ljudstva, ki je potem pospremlilo rankega do pokopališča.

Izobraževalno društvo v škedenju započne s torkom 12. t. m. s šitanjem poučno-zabavnega berila za otroke. Ob torkih in četrtkih za ital. dečo, ob sredah in petkih za slov. dečo. — Ta hvalevreden korak naj posnemajo tudi vsa druga naša kulturna društva!

Vrtina veselica v škedenju se bo vršila v nedeljo 25. t. m. v prostorih gostilne pri kinematografu »Adria«. Priredi jo Izobraževalno društvo v škedenju skupno z zborom pekovski organizacije.

Drobšč je vedno nabirajo in shranjuje gotovi ljudje. Par so jih že stavili pod ključ. Značilen je slučaj tobakarnice Elise Decarina, ki nekemu gospodu ni hotela prodati nekega časopisa, češ, da nima drobiža, da bi mu menjala liro. Gospod je se nato legitimiral kot karabinjerski brigadir ter preiskal najprej tobakarnico, potem pa stanovanje prodajalke in glej, našel je na 230 lir samega drobiža, ki ga toli primanjkuje v prometu. Seveda je spravil drobiž, in Eliso odvedel v zapor.

Postaješčnik v Rocolu se je vsrdo opoludne jako spil in to prokleto muhe so ga pikale posebno na velika muha, ki je priletela v obliki izročilnega lista iz Rihemberga. Muha se je razjezila, ko je zagledala slovenski naslov: »Kmetijska in vrtnarska Zadruga.« Tek mu je bil pokvarjen. Pa kaj bi ne, ko ga je muha tako pila; zadela ga je do živega in mu pustila ves svoj strup, ki je revež nato oddal zadržnemu vozniku, znošec se nad njim in psojč ga »barbari, ignoranti, austriaci« itd. Oh, Ti reveži, ti prevročekrvo, če ti je toliko na poti ravno naš jezik, saj te nobeden ne sili, da službuješ med našim ljudstvom in za naše ljudstvo, obratno še veseli bomo, če odideš iz Rocola. Naših ljudi je dovolj, ki so tudi sposobni za opravljanje take službe. Žuganja pa, da se nam prihodnje blago v sličnem slučaju ne bo dostavilo, tega se pa čisto nič ne bojimo ter vemo, kam se imamo obrniti. Da se sedanje poslovanje pri železnici upravi sploh vrši s precizno točnostjo, razvidno je iz tega, da je blago, izročeno na postaji v Rihembergu 25. junija, došlo v Rocol 7. julija. Pa naj kdo reče, da blago ne pride hitro po železnici, ko je treba iz Rihemberga do Rocola voziti v vlakom nič manj kot 12 dni: reci in piši dvanaest dni! To je menda zakril slovenski naslov na izročilnem listu. Zato menda nočejo uvesti v svoje urade tak katastrofalni jezik, kot je jugoslovanski Kaj ne. Mosconi, ki ste objubili, da boste pravično vladali in gledali, da bomo vsi zadovoljni? — Pa saj smo, saj se uraduje v japonščini in mi Jugoslovenci v zasedenem ozemlju znamo vsi japonski, prav dobro, samo vprašanje je če zna japonski tudi postaješčnik rocolske postaje, ki naj ga železniška uprava počti malo olike, ker japonsko govoriti še ne pomeni prokljati.

Na centralnem kolodvoru so zavladale tako škandalozne zdravstvene razmere, da se je vodstvo trzaskega higijskega društva čutilo poklicano in dolžno, da na to nevezdrno stanje opozori potom javnega proglasa oblasti in ljudstvo, dolžer je še čas in ne postane centralni kolodvor ognjišče kužnih bolezni. — Res divno!

Uvoz. Dovoljen je direktni uvoz: 1) vrtniskega semena, če tudi bi isto spadalo v vrsto oljnatih semen, ako se izpolnijo predpisi dodatka XXXV. carinske tarife, 2) travke za pisalne stroje.

Postna nabiralnica v Doberdolu se s dnem 15. t. m. zopet odprla. Zvezana bo s poštnim uradom v Trzin petem dnevnega sela.

Razdelitev živil aprovizacijske zadruge se vrši ta teden proti preščinjenju št. 13. živilske izkaznice. Dobila se bodo sledeča živila:

1/2 kg riža po 1 L 50 st kg;
30 kg testenin po 1 L 85 st kg;
10 kg sladkorja po 12 L 40 st kg;
20 centilitrov olja po 8 L 30 st kg.

Z municijo naložen avto se je dne 9. t. m. ob oglu ulice Tor San Piero in Montorsino zaletel s tako silo v voz rojanskega tramvaja, da mu je popolnoma zdrobil zadnje stojišče, tako da voz ni mogel več nadaljevati svoje vožnje. K sreči ni bil nihče ranjen. Ali zgodila bi se bila lahko grozovita nesreča, če bi vsled sunka le ena naloženih bomb in granat padla na tla. Krivda zadeva popolnoma vojaškega šoferja, ki je s tako vrsto blaga kakor nor dirjal po ulicah. Sicer pa ne moremo umeti, kako je to, da se municija prevaža po mestu brez vsake previdnosti. Ali se s to prokleto municijo ni dogodilo že dovolj nesreč?

Padla je pod voz neka Rozalija Botteri, ki je z otrokom v naročju hotela prekorajči ul. Cellini, in sicer tako nesrečno, da je bil otrok, jedva par mesecev stara hči Marija, na mestu mrtev. Voznika, nekega Jos. Ivančiča iz Rocola št. 18, so zasilili a izpustili na svobodo, ker ga baje ne zadevuje nobena krivda.

Za 30.000 lir vrednosti so tatovi odnesli iz manufakturne zaloge Rudolfa Drulovke v ul. Valdirivo št. 38. Radi sumnje soudeležbe na tatvini je bilo zaprtih nekaj oseb.

Iz zapora v ul. Tigor je te dni zopet pobežnilo sedem ujetnikov.

POROTNO SODIŠČE

Te dni je prišla pred poroto ona Jožefa Pizzini, ki je s kladvom do smrti pobila lastnega moža, s katerim je živela prav nesrečno življenje. Obtoženka se brani s tem, da je mož grodo ravnal z njo, jo večkrat popustil, in ko je nekoč izjavil, da jo zapusti za vedno, izgubila je pravo razsodnost in prišla za neko kladvo, ga udarila po glavi.

Priče pa govore drugače. Opisujejo Pizzinovo kot sila lahkomiselno žensko, ki je čisto prelamljala zakonsko zvestobo ter pri tem spolno oboleva in okužila tudi svojega moža.

Zdravnika izvedenca izjavljata, da Pizzinova ni duševno popolnoma normalna in možno je, da je po prvih udarcih s kladvom izgubila razsodnost.

Porotniki potrdje vprašanje ubojstva, priznajo pa, da je to izvršila nezvesto. Vsled tega je bila Pizzinova oproščena.

Predsedoval je svetnik Clarici; branitelj dr. Robba.

Delavski pregled

Nakladači in razkladači v trz. luki so v soboto 10. t. m. stopili v stavko, ker se kljub večkratnemu pogajanju ni hotelo ugoditi njihovim pravičnim zahtevam po zvišanju sedanje tarife.

Za vojne oškodovance

V zadnji št. »Dela« smo podali vsebino kr. odločka z dne 18. aprila 1920, št. 579 glede povrnitve škode povzročene vsled vojne in vojnih dogodkov. Danes hočemo podati nekoliko podrobnosti o teh določbah.

Pravica do odškodnine.

Kdo je upravičen zahtevati odškodnino smo že zadnjič navedli. K dotičnemu odstavku dostavljamo še:

Oni, ki si bodo po § 72 sanjermainse pogodbe smeli svobodno izbrati tlat. državljanstvo (tedaj ne oni, ki to državljanstvo sprejmejo že po pravici, vsled svoje pristojnosti) ob svojem času in po načinu, ki bo jedva določen, bodo mogli zaprositi za odškodnino jedva po sprejetju tega državljanstva.

Kot inozemci (tujci) se smatrajo tudi ona društva ali one družbe, civilne ali trgovske, ki so ob času, ko se je škoda zgodila, imele pretežno inozemske interese ali upravo.

Mat. državljani iz krajevstva lahko zaprosijo za povrnitev vojne škode, ki je doletela njih imetje v Jul. Benečiji le, ako je ta škoda povzročena direktno po vojnem činu, torej za posest, ki so jo imeli neposredno na bojnem pozorišču ali v krajih, ki so bili evakuirani. V drugih slučajih se morejo za eventualno odškodnino obrniti do pomožne komisije za begunce iz krajevstva (ul. Teatro 4, Trst).

Kaj se odškoduje,

o tem smo zadnjič že poročali. Dostavljamo še, da se poplačajo škode povzročene tudi na ribiških ladjah, splovih in drugih manjših čolnih. Izvzete so večje ladje.

Škode povzročene na osebah.

Dovolila se bo tudi posebna vojna pokojnina pod istimi pogoji, kakor so veljavni za vojaške pokojnine in za pokojnine družinam in vojni padlih, tudi onim, ki so ostali pobabljeni vsled vojnih činov (vsled bomb iz aeroplanov, puškanih krogel itd.), ali pa vdomam in sorodnikom takih, ki so vsled teh činov umrli. Vse to pa, ako nimajo pravice do drugačne odškodnine ali pokojnine.

Umevno je, da se te določbe ne nanašajo na vojaške, padle ali ranjene v vojni.

Pravice do take pokojnine pa nimajo one vdove, ali oni sorodniki, ali oni pobabljeni, ki ob predložitvi prošnje uživajo letne dohodke, ki na leto in posamezno osebo presegajo 5000 lir.

Izključeni od te pokojnine so tudi vsi oni, ki so bili pobabljeni ali so umrli med izvrševanjem prostovoljne službe, ali druge obvezne ali prostovoljne službe, pri kateri so izstopali svojo osebo vojnemu nevarnostem, n. pr. dame Rdečega križa ali pomozna krstela občinjarjev, ki so med zračnim bombardiranjem poslovala izpostavljeni so ognju.

Pokojnine se bodo likvidirale potom Generalnega ravnateljstva uradov vojaške pomoči, pridodeljenega zakladnemu ministru (v Trstu v ul. delle Acque 7).

Škoda na premičninah.

Ko hitro je dokazana posest ter sledeča ji izguba ali uničenje premičnine, odgovarja odškodnina zanj vsoti, ki je ob trenutku izplačila potrebna za njen nakup. Odbiše se pa lahko od vsote do ene četrtine vrednosti premičnine, upoštevajoč njeno razvreditev vsled obrabe.

Za predmete razkošja pa se določa odškodnina v sledečem razmerju:

Računa se, da odpade na vsakega posameznega oškodovanca 2000 lir, ki odgovarja vrednosti predmetov razkošja, in izplačuje se:

1. za prvih 2000 lir polno odškodnino;
2. od 2000 do 10.000 lir se izplača polovico vsote, ki presega 2000 lir (torej 2000+4000 = 6000 lir za 10.000 lir škode);
3. od 10.000 do 50.000 lir le četrti del vsote, ki prekorači 10.000 lir (tedaj pri 50.000 lir škode: 10.000 + 10.000 = 20.000 lir);
4. od 50.000 do 100.000 lir deseti del vsote, ki prekorači 50.000 lir (toraj pri škodi 100.000 lir: 50.000 + 5.000 = 55.000 lir);
5. nad 100.000 lir dvajsetino vsote, ki prekorači 100.000 lir.

V slučaju, da se posest premičnine ne more dokazati, ali pa se oškodovanec odpove dokazilu o vrednosti izgubljenih ali uničenih premičnin, se določa odškodnina sorazmerno z vrednostjo nepremičnine, v kateri je bila premičnina hranjena in sicer po teh načelih:

1. za prvih 10.000 lir vrednosti nepremičnine 50 % doklado. (Pri 10.000 lir toraj: 10.000 + 5.000 = 15.000 lir);
2. od 10.000 do 50.000 lir doklada 40 odstotno;
3. nad 50.000 lir nepremičninske vrednosti doklada 30 odstotkov.

Ako pa gre za orodje, priprave, stroje, živino, pridelke in blago sme biti v takem slučaju nakazana odškodnina, ki je enake vrednosti nepremičnine, ali delu nepremičnine, v katerem se je hranilo to blago, to pa do vsote prvih 25.000 lir.

V slučaju, da so premičnine deloma izgubljene ali poškodovane, se od odškodnine odbije njihova preostala vrednost v cenah, ki so ob času likvidacije veljavne.

Država pa si pridrži, da mesto odškodnine za stroje, premičnine, blago in živino »in natura« odškoduje pocenstve z enakovrednim blagom.

Ako se dokaže uničenje vrednostnih papirjev, se bo določila amortizacija istih po sedaj veljavnih določbah, dokler ne stopijo v veljavo tozadevni ital. zakoni.

V naši številki v sredo bomo podrobneje govorili o odškodninah za nepremičnine in drugo.

DOPISI

TRZICE.

V sekciji stavbinske zadruge delavnica kleparjev in kovačev je 8. 7. 1920 ob 1/2 10 ekspedirala streživo. Zrtev bila je na mestu: 1 mrtev, 10 težko ranjenih, 3 lahko ranjenih. Da se nahaja tam v bližini municija tega ne bi nikdo slutil, bil je namreč zadaj za delavnico kup starega železa in med tem tudi nekaj cevi iz fronte, edna teh je bila polna ekrazita. Kovači niti nevarnega sluteč, so že mesece dni delali tam okrog, naka se je danes pokazalo že zopet posledica vojne. Tako da ubogi delavec niti pri po-nem delu ni gotov ali se vrne zvečer zdrav k svoji družini.

Po poti k zdravniku sta umrla še dva in o enem e dvomljivo ali ostane pri življenju.

KOMEN.

V sredo je bil v Komnu shod zaupnikov stavbinskih delavcev komenskega okraja, na katerem je poročal sodrug Petajan o važnih strokovnih zadevah, ki se tičejo zaupnikov, socialne oskrbe, posredovalnice za delo, nove delovne pogodbe, kakor tudi širjenja našega »Dela«. V debato so posegli razni sodruzi, ki so poudarjali potrebo intenzivnega dela za organizacijo v Komenskem okraju. Konstatiralo se je lep napredek Stavbinske zadruge, Ljudskega odra, kakor tudi agitacije za Konsumno društvo.

Popravki.

Ker me uredništvo po dopisniku iz Komna v št. 19 od 25. junija 1920 vprašuje za neka pojasnila, čim dolžnost odgovoriti na stavljena vprašanja sledeče: 1. V teklu l. 1918. je županstvo razdelilo vole (buskote) po posebnem odboru, deloma takim, ki so pred vojno imeli po dva vola, deloma so bili ostali volj med občinjarje-kmete izigrani. Vole so prejemniki res plačali, pri čemer je glavarstvo v Sežani zaračunalo za vozne stroške iz Sribnje na glavo po 70 K (gl. dopis glavarstva št. 5531/18). Ko je glavar-

stvo tik pred polomom denar vrnilo, si je te stroške pridržalo. — 2. G. dekan ni imel nobenega privilegija, kar je razvidno iz tega, da ni ničesar prejel. — 3. Večkrat so bili vozovi zvečer pred skladiščem polni vreč, in to vsakokrat ko se je blago pripeljalo v temi iz Sežane. Delati je bilo treba tudi pozno v noč, dokler so stranke prihajale. — 4. Za občinski lov se ne vrši nikakva tajna kupčija, temveč je bil dne 2. julija 1920 oddan na dražbi v Sežani, za L. 1150.—. — 5. Koruzo iz vojaškega vrta v Preserjih je prevzel Josip Pipan iz Preserji št. 16, ki jo je razdelil med Preserce, kakor je zaukazala vojaška oblast. Dva pluga sem izročil istemu, da sta Presercem na razpolago. Od ostalega blaga v Preserjih sem odpejal nekaj v občinsko skladišče, kar je še vedno na razpolago, večino porabnih stvari pa so domačini po odhodu vojskav pobrali, šipe sem ukazal vzeti g. Streklju za stavbeno ekspozituro. — Pričakujem, da lojalno priobčite tudi ta moj odgovor in ostajam spoštovanjem Vinko Jazbec, gerent.

In mi smo dopis — popravek gospoda Jazbeka tudi lojalno objavili. Le, da ne vemo čemu pošilja svoje popravke po izjavah, ki smo jih objavili. Nam se zdi, da bi bilo bolje ako bi gospod Jazbec molčal.

BUZET.

Nacionalističke tučnjave. U obližem selu Sv. Ivan bio je dne 27. 6. 1920. sajam. Ljepi i vruci dan. Plesalo se i prekomerno kao što je običaj kod sličnih zgoda. Naokolo crkvice pod stablima i drvećima bilo je odviše krčma i prodaja piva. Suha staračka i mladenička grla su samo lijevala u sebe bez pomisli na to, što je kadro prekomerno uživanje alkohola počinjati. Podnoć kad je većina samnjara pijana bila, počeli su nacionalistički izazovi sa oboječinim pjesmama i poklicima. Nastala je zaglušujuća buka, vrela i metež. Karabinjeri bili su preslabašni da stanu neredu na put, i da učine konac prijeteljo opasnosti. Krivci su se većim dijelom porazbijali amo tamo, dok napšen bio je nevin i pošten čovjek. Pristupali su svjedoci njegove nekrivnje, da ga puste na slobodu, ali uzalud. On je postao žrtvom i bio je natučen. Taj da, bio je napšen i kašnje razni iz Sv. Martina i Vidaci, ali nije bio napšen onaj, koji je perizem ranio jednog iz Štrpada. Nije bio napšen niti onaj, koji je jednu udatu ženu gurao i izrekao joj gnusne riječi. Nisu bili napšeni niti jedan iz gradica (Buzeta), koji su se istaknuli u tučnjavi sa palicama u rukama, a koji su na koncu otišli kući krvavim glavama. Buzetane ustavilo se na slobodu zato, jer danas vlada, »uzor pravda i uzor sloboda«.

POSTOJNA.

Učiteljstvo postojanske okraja se je na svojem obćnem zboru dne 2. t. m. skoraj soglano (80 glasov z »da« in le 2 z »ne«) izreklo za pristop k »Delavski zbornici« v Trstu, ker uvidi, da bo učiteljstvo le potom nje moglo priti do svojih pravic, tako v šoli, kakor tudi zunaj nje. Vse buržuazne stranke so smatrala (in menda še smatrajo) učiteljstvo za svoje slepo orodje ter ga plačujoče le toliko, da isto ne pogine. Ne vedo pa, da z učiteljstvom narod pada, ali pa se dvigne. Vedno so razni »narodnjaki« polni besedi in ljubezni do naroda, toda ko pride čas, kaj zanj žrtvovati, se poskrijejo. Socijalist pa je bil vedno odkrit prijatelj šole ter tudi nje dejanski pospeševatelj.

Da nas gotovi krogi odbajajo z besedo »izdajico«, to nas ne straši, ker dobro vemo, da je oni izdajica naroda, kateri zanj ničesar ne stori učiteljstvo je pa ravno s pristopom k »Del. zbornici« dokazalo, da mu je res narod pri srcu.

Osvoboditev proletarijata bo delo proletarijata samega !!!!

Izdaja za socialistično zvezo v Julijši Benečiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT

Tiska tiskarna »Laborator« v Trstu.

in sicer se bo razpravljaj na vseh sledeči

DNEVNI RED:

1. Otvoritev shoda in izvolitev predsednika;
2. Izvolitev skladiščnih pregledovalcev;
3. Ukrepi glede novih skladišč;
4. Slučajnosti.

V Trstu:

V ponedeljek, dne 12. julija 1920 ob 20

v dvorani Izobraževalnega društva »Carlo Liebknecht«, za sv. Mar.

Magdaleno zgornjo, skladišče 35, sv. M. M. zg. reška.

V četrtek, dne 16. julija 1920 ob 20

v dvorani Izobraževalnega društva v škedenju za I. predmestni okraj

(Škedenj); skladišče št. 17, Škedenj trg.

V petek, dne 17. julija 1920 ob 20

v zeleni dvorani Delavskega doma, za V. mestni okraj; skladišča: št. 3

ul. Settefontane 6, št. 6 ulica Donadoni 4 ogel z ulico Ferriera, št. 38 ulica Gius.

Garibaldi 38, št. 44 piazza dell' Ospedale 33

V soboto, dne 18. julija 1920 ob 20

v dvorani Izobraževalnega društva pri sv. Ivanu (Vrdela), za okraj

Vrdela-Skoljeto; skladišče št. 18, Vrdela-Skoljeto ul. Monfalcone.

V Furlaniji:

V četrtek, dne 15. julija 1920 ob 20

v dvorani Delavskega doma, za obč